

اسپراتتو

در سده‌ی نوزدهم میلادی با توسعه‌ی افق ذهنی بشر و خوشبینی که همراه آن بود چند زبان عمومی ابداع شد. از این جمله تنها اسپراتتو تا حدودی رواج یافت. این زبان را یک نفر روسی‌الاصول به نام زامنهوف ابداع کرد و در سال ۱۸۸۷ نام مستعار دکتر اسپراتتو بر خود نهاد.

شناخته‌ترین زبان مصنوعی بشر زبان اسپراتتو است که یک چشم‌پزشک لهستانی به نام لودویگ لازاروس زامنهوف (۱۸۵۹ - ۱۹۱۷) آن را ابداع کرد. طرح ابداع زبان اسپراتتو، به‌زمانی می‌رسد که زامنهوف پانزده سال بیشتر نداشت. زامنهوف خود به‌چندین زبان تسلط داشت. او زبان روسی را در خانه تکلم می‌کرد و زبان عبری و لهستانی را در خارج از خانه و همچنین در کنیسه به‌کار می‌برد. به‌علاوه زبان‌های فرانسه، آلمانی، لاتین، یونانی و انگلیسی را در مدرسه آموزش می‌داد. او در اواخر عمر خود به‌ترویج مذهبی جهانی پرداخت و این مذهب را هومارانیسمو (Homaranismo) به‌معنی عضو ژاد انسان نامید. زامنهوف زندگی خود را وقف صلح، تسامح و اتحاد بین مردم کرد. ناگفته نماند که چنین ایده‌ای خود موجب انشعاب در نهضت اسپراتتو شد، چرا که خیلی از اعضای نهضت اسپراتتو بر کاربرد عملی این زبان تکیه می‌ورزیدند و برتداوم چنین ایده و مذهبی اعتقاد نداشتند.

طرح ابداع اسپراتتو اولین بار در روسیه در سال ۱۸۷۸ با نام «زبان بین‌المللی» (Ан International Language) و به‌نام مستعار دکتر اسپراتتو منتشر شد. «دکتر اسپراتتو» نام مستعاری بود که زامنهوف بر خود نهاد و به‌معنای «دکتر امیدوار» است. لیکن خیلی سریع واژه «اسپراتتو» جایگزین «زبان بین‌المللی» شد و واژه «اسپراتتو» نام رسمی این زبان شد. اولین مجله به‌زبان اسپراتتو در سال ۱۸۸۹ انتشار یافت و همچنین اولین کنگره دانشگاهی این زبان در سال ۱۹۰۵ برگزار شد. در این کنگره حدود هفتصد نفر به‌نماینده‌گی از بیست کشور جهان حضور داشتند. هم‌زمان با برگزاری این کنگره اولین کتاب درباره‌ی دستور زبان اسپراتتو به‌چاپ رسید

که یکی از معتبرترین کتب در این زمینه است و برای علاقمندانی که می‌خواهند این زبان را فرا گیرند منبع و مرجع مفیدی است.

امروزه اسپرانتو در بیش‌تر کنفرانس‌های بین‌المللی به‌کار می‌رود. مجله‌ها و روزنامه‌های متعددی به اسپرانتو منتشر می‌شود و کتاب‌های فراوانی نیز به اسپرانتو ترجمه شده است. برای نمونه می‌توان از انجیل و قرآن نام برد. به‌علاوه آثار فراوانی نیز موجود است که به اسپرانتو به‌نگارش درآمده است. چندین کشور ایستگاه‌های رادیویی و تلویزیونی دارند که ۲۴ ساعته به‌پخش برنامه‌هایی به زبان اسپرانتو می‌پردازند. طبق آمار به‌دست آمده در دهه هشتاد بیش از ۴۵ دانشگاه در سرتاسر جهان اسپرانتو را در سطح وسیعی آموزش می‌دهند. آمار افرادی که این زبان را فرا گرفته‌اند متفاوت است. طبق آمار آرایه شده بیش‌تر از ۵۵ میلیون نفر این زبان را به‌کار می‌برند. تا سال ۱۹۷۲ در حدود ۶۰ انجمن بین‌المللی رسمی و بیش از ۱۲۵۰ انجمن منطقه‌ای به‌ثبت رسیده بود. با این حال تعداد افرادی که عضو این انجمن‌ها شدند کم است، و این انجمن‌ها نمی‌توانند تسهیلات زیادی برای علاقمندان این زبان فراهم کنند. در سال ۱۹۷۹ انجمن جهانی اسپرانتو (WEA) به‌تقریب ۳۱ هزار عضو داشت، که بیش‌تر این اعضا در اروپای شرقی ساکن‌اند برای مثال کشورهایی که بیش‌ترین کاربران این زبان را دارند به‌ترتیب شامل بلغارستان، لهستان، چک، اسلواکی و مجارستان است. از کشورهای غیراروپایی می‌توان از ژاپن نام برد که مهم‌ترین کشور غیراروپایی است که بیش‌ترین کاربران این زبان را داراست.

در حال حاضر باید برای اسپرانتو یک اعتبار و ارزش بین‌المللی قایل شد. در سال ۱۹۶۶ طرحی در سازمان ملل آرایه شد که به‌امضا یک میلیون نفر از ۷۴ کشور رسیده بود و خواستار این بودند که اسپرانتو زبان بین‌المللی شود ولی متأسفانه این طرح به‌تصویب سازمان ملل نرسید. علت عدم تصویب این طرح مخالفت شدید کشورهای بود که زبان انگلیسی را زبان جهانی می‌دانستند و مخالفینی که طرفدار زبان‌های مصنوعی دیگری بودند و علت دیگری که بعضی از کشورها با این طرح مخالف بودند در زمینه سیاسی آن بود. چرا که خاستگاه اسپرانتو را از اروپای شرقی می‌دانستند و مایل نبودند که زبانی از بلوک شرق بر جهان تسلط یابد. در خاتمه می‌توان گفت با توجه به‌اوضاع کنونی و از بین رفتن «خطر» بلوک شرق این نظر که اسپرانتو جایگزین زبان انگلیسی شود دوباره تقویت شده است.